

80 09 24 O

Marnix (Tours) aan Willem van Oranje

24 september 1580

«Sedert Marnix' bijgevoegde brief van 19 september werd het slechte nieuws uit Portugal bevestigd. Toch staat de hertog van Anjou meer dan ooit achter zijn plannen. Maarschalk de Cossé vertrok gisteren naar de koning. De heer de Villiers, gewezen gouverneur van Bouchain, heeft de oorzaken van de overgave van deze stad uiteengezet alsook de gevaarlijke toestand waarin Cambrai zich bevindt. Brieven van de heer d'Inchy hebben deze toestand bevestigd. Nog drie regimenten zouden gereed staan om het vijandelijk leger rond Cambrai te verwoegen.

Anjou heeft de gezanten een door hem ondertekend document overhandigd waarin hij akte neemt van de besprekingen en van hun volmacht. Zo zal de provincie Brabant, als zij zich nog niet bij de andere provincies heeft aangesloten, kunnen vaststellen dat het gezantschap zijn mandaat in niets heeft overschreden».

c¹ : ARAG, Staten-Generaal, 11.099, f. 79^v (*uittreksel*); **c**² : RAPU, Staten van Utrecht, nr. 704¹, f. 244-245 (*uittreksel*); **c**³ : SAA, Staten-Generaal, P.K. 2361, [2 pp.] (*uittreksel gedateerd 80 09 23*); **d**¹ : Müller-Diegerick, III, pp. 505-506 (*uittreksel*); **d**² : Bull. CRH, 4e sér., XVII, pp. 343-344 (*uittreksel*).

Monseigneur. Depuis ma dernière du XIXe, qui va jointe en ce mesme paquet, avons esté diversement battu des nouvelles touchant Portugal; finalement les mauvaises ont esté trouvées véritables. Ce néantmoins, Son Altèze non seulement persiste en ses propos, mais s'y trouve de plus en plus eschauffé. Monsieur le maréchal de Cossé est party hier, bien délibéré de remonstrer 5 les affaires au roy pour le y faire embarquer. Monsieur de Villers, gouverneur qui fut de Bouchain, est icy arrivé le mercredy, a exposé l'estat de la ville, les causes de la rendition (et certes, selon qu'il le conte, il s'y est porté en homme de bien) et a exposé l'estat de Cambray et le dangier auquel la ville se trouve. Ce que n'avons failly d'exposer hier audit maréchal prenant congé 10 de luy. Hier je receu lettres du seigneur d'Inchy du XVIe de ce mois, par laquelle il m'escripvoit ne doubter aucunement que l'ennemy ne l'attacquist. Depuis est venu aultre courrier qui dict que la ville estoit desia serrée et quelques petitz fortz d'alentour pris. Ledict Sieur d'Inchy m'escrit aussi que les trois

2 finalement **c**³, **d**² 3 néantmoins **c**², **d**¹ 4 seullement **c**³, **d**² || son propos
c³, **d**² || se trouve **d**¹ 5 marischal **d**¹ 7 fust **c**², **d**¹ || le *om.* **c**³, **d**²
8 selon *om.* **d**¹ 10 Ce qu'avons **c**³, **d**² || maréchal **d**² 11 seigneur **c**¹, **c**²,
d¹ : Monsieur **c**³, **d**² 11-14 du XVIe... Sieur d'Inchy *om.* **d**¹ 12 m'escrivoit
c³, **d**² || attacquist **c**³, **d**² 13 courier **c**³, **d**² 14 prins **c**², **c**³, **d**²

1 ma dernière du XIXe] Brief 80 09 19 aan Oranje.

5 de Cossé] Volgens 80 09 22 SB zou de Cossé samen met des Pruneaux naar Henri III vertrekken ter bevestiging van de artikels 15 en 16 van de overeenkomst van de Staten met Anjou.

6 de Villers] Bedoeld is Josse (Jodocus) de Zoete, heer de Villers, gouverneur van Bouchain. Reeds in 1577 werd hij door de Staten met militaire opdrachten belast. Bij de belegering van Bouchain door de troepen van Parma, cf. 80 09 10, sloot de gouverneur een overeenkomst met P.E. de Mansfelt waarbij de stad tegen goede voorwaarden voor de inwoners kon overgedragen worden en hijzelf met zijn familie vrije aftocht kreeg naar Cambrai. Dit feit en het opblazen van Bouchain na de overgave in opdracht van de gouverneur, wekte de woede op van Parma. Cf. BLAES, V, pp. 275-276, n. 2; VAN DER ESSEN, *Alexandre Farnèse*, II, pp. 295-296.

11 lettres du seigneur d'Inchy] Boudewijn van Gavere, gouverneur van Cambrai, met wie Marnix in deze periode correspondentie onderhield, cf. *supra* 80 09 10, 80 09 24 G. De brieven zijn niet bewaard.

15 régimens que les ennemiz attendoient, asscavoir celluy de monsieur du Reulx, celluy de Floyon et ung régiment alleman, seroient prestz de se joindre à l'autre armée.

Nous avons obtenu de Son Altèze ung acte signé tesmoignant que luy avons fait exhibition et inspection de nostre instruction et notamment du dernier
20 article touchant ladite restriction, affin que si ceulx de Brabant ne sont encoires conjointz avecq les aultres provinces, ilz entendent que nous n'avons en rien passé nostre commission, aiantz donné à entendre à Son Altèze, et mesmes au garde des seaulx et aultres de son conseil, que nostre instruction et pouvoir estoit ainsy restrainct. Ce néantmoins il est nullement expédient qu'ilz proposent
25 à l'advenir aulcunes nouvelles conditions, ou qu'ilz se tiennent plus longtemps séparez des aultres, ains fault nécessairement qu'à pur et à plat ilz se conjoignent ensamble.

15 ennemis c³, d² || assavoir c³, d²
ment d¹
n'est c³, d²

20 encoires c³, d²
25 vu qu'ilz d²

16 aultre c³, d²

23 seaulx c³, d²

27 ensemble c³, d²

19 natament c² nota-

24 restrainct c³, d² || il

15 du Reulx] Jean de Croy, heer van Roelx. Cf. BLAES, III, p. 126, merkt op dat de auteur van de *Mémoires anonymes* zich vergist wanneer hij stelt dat Jean de Croy in 1578 zou overleden zijn. Aanvankelijk had Roelx toenadering gezocht tot de Prins, maar later sloot hij zich aan bij Parma. Cf. BLAES, I, p. 203, n. 3 ; IV, p. 300.

16 de Floyon] Florent de Berlaymont, heer van Floyon en gouverneur van Luxemburg, was een van de aanhangers van Don Juan geweest. Hij huwde in 1581 met Hélène de Melun, weduwe van Florent de Montmorency, baron van Montigny, die in opdracht van Filips II te Simancas was omgebracht. Cf. BLAES, II, p. 22 ; V, pp. 244-245.